

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 17 (928)

Субота, 25 красавіка 1953 года

Цана 50 кап.

*Работнікі літаратуры і мастацтва!
Павышайце ідэйны і мастацкі ўзровень
сваёй творчасці! Стварайце творы,
дастойныя нашага вялікага народа!*

(3 Заклікаў ЦК КПСС да 1 Мая 1953 года)

ЗАКЛІКІ ЦК КПСС да 1 Мая 1953 года

1. Няхай жыве 1 Мая — дзень міжнароднай салідарнасці працоўных, дзень брацтва рабочых усіх краін!

Вышэй сцяг пролетарскага інтэрнацыяналізма!

2. Няхай жыве мір паміж народамі!

Няма такога спрэчнага або нявырашанага пытання, якое не магло-б быць вырашана мірным шляхам на аснове ўзаемнай дагаворанасці зацікаўленых краін!

3. Працоўныя ўсіх краін! Мір будзе захаван і ўмацаван, калі народы возьмуць справу захавання міру ў свае рукі і будуць адстойваць яе да канца! Умацоўвайце адзінства народаў у барацьбе за мір, памнажайце і згуртоўвайце рады прыхільнікаў міру!

4. Брацкае прывітанне працоўным краін народнай дэмакратыі, якія паспяхова будуць сацыялізм!

Няхай жыве і мацнее непарушная дружба і супрацоўніцтва народна-дэмакратычных краін і Совецкага Саюза!

5. Брацкае прывітанне вялікаму кітайскаму народу, які дасягнуў новых поспехаў у будаўніцтве магутнай народна-дэмакратычнай кітайскай дзяржавы!

Няхай мацнее і працвітае вялікая дружба Кітайскай Народнай Рэспублікі і Совецкага Саюза — трывалая апора міру і бяспекі на Далёкім Усходзе і ва ўсім свеце!

6. Брацкае прывітанне гераічнаму карэйскаму народу, які змагаецца за свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы!

7. Прывітанне германскаму народу, які змагаецца за хутчэйшае заключэнне мірнага дагавору, за стварэнне адзінай, незалежнай, міралюбівай, дэмакратычнай Германіі!

8. Прывітанне японскаму народу, які мужна змагаецца за нацыянальнае адраджэнне, незалежную, дэмакратычную і міралюбіваю Японію!

9. Брацкае прывітанне народам каланіяльных і залежных краін, якія змагаюцца супраць імперыялістычнага прыгнёту, за сваю свабоду і нацыянальную незалежнасць!

10. Няхай жыве дружба народаў Англіі, Злучаных Штатаў Амерыкі і Совецкага Саюза ў іх барацьбе за прадухіленне вайны і забяспечанне трывалага міру ва ўсім свеце!

11. Няхай жыве знешняя палітыка Совецкага Саюза — непакінутая палітыка захавання і ўмацавання міру, барацьбы супраць падрыхтоўкі і развязвання новай вайны, палітыка міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця дзелавых сувязей з усімі краінамі!

12. Брацкае прывітанне ўсім народам, якія змагаюцца за мір, за дэмакратыю, за сацыялізм, супраць падпальшчыкаў новай вайны!

13. Совецкія воіны! Настойліва павышайце свае ваенныя і палітычныя веды, удасканалвайце сваё баявое майстэрства! Нястомна ўмацоўвайце абаронную магутнасць сацыялістычнай дзяржавы!

Слава Совецкім Узброеным Сілам, якія стаяць на варце міру і бяспекі нашай Радзімы!

14. Працоўныя Совецкага Саюза! Яшчэ цясней згуртуемся вакол Комуністычнай партыі і Совецкага Урада, мабілізуем нашы сілы і творчую энергію на вялікую справу пабудовы камунізма ў нашай краіне!

Няхай жыве непарушнае яднанне Комуністычнай партыі, Совецкага Урада і народа!

15. Рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя Совецкага Саюза! Актыўна змагайцеся за ажыццяўленне выпрацаванай партыяй і ўрадам палітыкі, накіраванай на далейшае ўзмацненне магутнасці нашай сацыялістычнай Радзімы і няспынны ўздым добрабыту народа!

16. Працоўныя Совецкага Саюза! Умацоўвайце непарушны саюз рабочага класа і калгаснага сялянства, брацкую дружбу паміж народамі нашай краіны! Нястомна мацуйце адзінства вялікай Совецкай многанациональнай дзяржавы!

17. Права совецкіх грамадзян, гарантваная нашай Канстытуцыяй, — непакінутыя і святыя аберагаюцца Совецкім Урадам.

Няхай жыве Канстытуцыя Саюза Совецкіх Сацыялістычных Рэспублік!

18. Працоўныя Совецкага Саюза! Яшчэ шырэй разгорнем усе-народнае сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне і перавыкананне пятага пяцігадовага плана развіцця СССР! Змагайцеся за новы магутны ўздым народнай гаспадаркі, за далейшы рост матэрыяльнага добрабыту і культуры народа!

19. Працоўныя Совецкага Саюза! Дабівайцеся няспыннага росту прадукцыйнасці працы! Ускрываіце і шырока выкарыстоўвайце рэзервы вытворчасці, няўхільна праводзьце рэжым эканоміі! Паляпшайце якасць выпускаемай прадукцыі, зніжайце яе сабекошт!

20. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі вугальнай прамысловасці! Павялічвайце здабычу вугалю, хутчэй будуйце і ўводзьце ў дзеянне шахты! Шырэй укараняйце новыя машыны і механізмы! Дадзім народнай гаспадарцы больш вугалю высокай якасці!

21. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі нафтавай прамысловасці! Вышэй тэмпы бурэння нафтавых скважын, будаўніцтва новых прамыслаў і нафтаперапрацоўчых заводаў! Больш нафты і нафтапрадуктаў высокай якасці для народнай гаспадаркі!

22. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі электрастанцый і электрапрамысловасці! Хутчэй уводзьце ў строй новыя энергетычныя магутнасці! Бесперабойна забяспечвайце электраэнергіяй і электратэхнічным абсталяваннем узрастаючыя патрэбнасці народнай гаспадаркі!

23. Совецкія металургі! Паляпшайце выкарыстанне магутнасцей металургічных і горна-рудных прадпрыемстваў, развівайце механізацыю і аўтаматызацыю вытворчых працэсаў! Шырэй укараняйце перадавыя метады працы! Дадзім краіне больш чыгуну, сталі, пракату, каляровых металаў!

24. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі прадпрыемстваў машынабудавання! Хутчэй асвойвайце і павялічвайце выпуск новых машын, прыбораў і абсталявання, паляпшайце іх якасць! Забяспечым высокія тэмпы развіцця машынабудавання — асновы далейшага магутнага тэхнічнага прагрэсу ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі СССР!

25. Работнікі хімічнай прамысловасці! Павялічвайце выроб мінеральных угнаенняў і іншых хімічных прадуктаў для народнай гаспадаркі! Паляпшайце якасць прадукцыі хімічных заводаў!

26. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі будаўніцтва і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў! Хутчэй будуйце і ўводзьце ў дзеянне новыя прадпрыемствы, жылыя дамы, школы і больніцы! Шырэй укараняйце індустрыяльныя метады будаўніцтва, лепш выкарыстоўвайце механізмы! Зніжайце кошт і паляпшайце якасць будаўніцтва! Дадзім больш будаўнічых матэрыялаў для будоўляў нашай Радзімы!

27. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі лясной і папяровай прамысловасці! Павышайце прадукцыйнасць працы, поўнацю выкарыстоўвайце механізмы! Усямерна паляпшайце якасць прадукцыі! Дадзім краіне больш лясных матэрыялаў, паперы і мэблі!

28. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі лёгкай і харчовай прамысловасці! Паляпшайце якасць і расшырайце асартымент тавараў масавага ўжытку! Эканомце сыравіну, зніжайце сабекошт прадукцыі! Больш прамысловых і харчовых тавараў для задавальнення растуць матэрыяльных і культурных патрэбнасцей совецкага народа!

29. Работнікі совецкага транспарту! Змагайцеся за павелічэнне прапускання здольнасці чыгунак! Усямерна паляпшайце выкарыстанне рухомага саставу і аўтамашын! Павялічвайце грузаабарот і зніжайце сабекошт перавозак! Лепш абслугоўвайце пасажыраў! Забяспечвайце чоткую работу чыгуначнага і аўтамабільнага транспарту!

30. Работнікі сувязі! Развівайце і ўдасканалвайце сродкі сувязі! Павышайце якасць работы пошты, тэлеграфа, тэлефона, радыё! Паляпшайце абслугоўванне насельніцтва!

31. Работнікі марскога і рачнога флота! Хутчэй дастаўляйце грузы для народнай гаспадаркі! Павялічвайце аб'ём перавозак, паскарвайце абарот суднаў, паляпшайце работу партоў і суднарамонтных заводаў! Змагайцеся за ўзорнае правядзенне навігацыі 1953 года!

32. Работнікі сацыялістычнага земляробства і жывёлагадоўлі! Нястомна змагайцеся за далейшае павышэнне ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур, павелічэнне грамадскага пагалоўя жывёлы і павышэнне яе прадукцыйнасці! Створым у краіне багацце прадуктаў сельскай гаспадаркі!

33. Калгаснікі і калгасніцы! Дабівайцеся далейшага ўздыму і працвітання ўсіх калгасаў краіны! Змагайцеся за ўмацаванне і ўсебаковае развіццё грамадскай гаспадаркі, павелічэнне даходаў калгасаў і калгаснікаў! Свята захоўвайце Статут сельскагаспадарчай арцелі — асноўны закон калгаснага жыцця!

34. Работнікі совецкага гандлю! Развівайце гандаль харчовымі і прамысловымі таварамі ў горадзе і вёсцы, расшырайце сетку магазінаў і прадпрыемстваў грамадскага харчавання! Узорна абслугоўвайце совецкага спажывца!

35. Служачыя дзяржаўных устаноў! Паляпшайце работу совецкага апарата, умацоўвайце дзяржаўную дысцыпліну, строга захоўвайце сацыялістычную законнасць, чула адносьцеся да запатрабаванняў працоўных!

36. Работнікі навуковых устаноў і вышэйшай школы! Рухайце ўперад совецкую навуку! Смялей разгортвайце крытыку недахопаў у навуковай рабоце! Умацоўвайце сувязь навукі з вытворчасцю, паляпшайце і расшырайце падрыхтоўку спецыялістаў для народнай гаспадаркі!

37. Работнікі літаратуры і мастацтва! Павышайце ідэйны і мастацкі ўзровень сваёй творчасці! Стварайце творы, дастойныя нашага вялікага народа!

38. Работнікі народнай асветы! Павышайце якасць вучэбна-выхаваўчай работы ў школе, узбройвайце навучаючыхся ведамі асноў навукі! Выхоўвайце культурных, адукаваных грамадзян сацыялістычнага грамадства, актыўных будаўнікоў камунізма!

39. Медыцынскія работнікі! Паляпшайце і развівайце справу аховы здароўя насельніцтва, павышайце культуру ў рабоце лячэбных і санітарных устаноў! Укараняйце ў практыку дасягненні медыцынскай навукі!

40. Совецкія жанчыны! Змагайцеся за далейшы росквіт эканоміі і культуры нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы!

Няхай жывуць совецкія жанчыны — актыўныя будаўнікі камунізма!

41. Няхай жыве Усесаюзнае Ленінскае Комуністычнае Саюза Моладзі — перадавы атрад маладых будаўнікоў камунізма, актыўны памочнік і рэзерв Комуністычнай партыі Совецкага Саюза!

42. Няхай жывуць совецкія профсаюзы — школа камунізма!

43. Совецкія юнакі і дзяўчаты! Авалодвайце навукай, тэхнікай і культурай! Будзьце стойкімі і смелымі ў барацьбе за перамогу вялікай справы Леніна — Сталіна! Сваёй самаадданай працай умацоўвайце магутнасць нашай Радзімы, памнажайце поспехі совецкага народа ў будаўніцтве камунізма!

44. Комуністы і комсамольцы! Будзьце ў першых радах барацьбы за выкананне і перавыкананне пятага пяцігадовага плана, за пабудову камунізма ў СССР!

45. Няхай жыве вялікі Саюз Совецкіх Сацыялістычных Рэспублік — цвярдзныя дружбы і славы народаў нашай краіны, несакрушальны аплот міру ва ўсім свеце!

46. Няхай жыве Комуністычная партыя Совецкага Саюза, вялікая накіроўваючая і кіруючая сіла совецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма!

47. Пад сцягам Леніна — Сталіна, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі — ўперад, да перамогі камунізма!

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі
Совецкага Саюза

Садрыдзін Айні

(Да 75-годдзя з дня нараджэння)

Імя пісьменніка Садрыдзіна Айні шырока вядома ў нашай краіне. Яно вядома і за яе межамі: творы Айні перакладзены на рускую, англійскую, нямецкую, французскую, індыйскую мовы. За велізарныя заслугі ў развіцці таджыкскай літаратуры Айні ўзнагароджаны трыма ордэнамі Леніна. Працоўны Таджыкістан выбраў яго сваім дэпутатам Вархоўнага Савета СССР трэцяга склікання, ён выбраны ганаровым членам Акадэміі навук Узбекскай ССР.

Кастрычнік Айні сустраў ужо складаным чалавекам. «Саракагодовым вучнем», — гаворыць ён, — я паступіў у школу Кастрычніка. І яна, вялікая школа Леніна і Сталіна, вывучыла, перавыкавала мяне».

Айні нарадзіўся ў сям'і сямі ў 1878 г. Бацькі яго загінулі ад халеры. Адукацыя беднаму сям'янаму хлопчыку дасталася цэлым вялікім цяжкасцям. Дваццаць год бегаві ён па вузкіх, крывых і пыльных вулачках «высакароднай Бухары» з адной мадэраў ў другую, ад аднаго настаўніка да другога, босы, абарваныя, поўгалодны, трымаючы падакхай узятая на прахат кніжкі. З пяцінаціці год ён пачаў лісаць вершы. Невядомымі над першымі вершамі — «Мухтаджы» (асуджаны на галечку) і «Сіфілі» (прыняканы) — красавіца характарызуе становішчы, у якім знаходзіўся малады паэт. Пазней ён выбраў сабе псеўданім Айні ад арабскага слова «айн», якое мае вяснянацця значэнняў, у тым ліку «вока», «крыніца», «сцянацця» і да т. п.

У 1900 годзе Айні заняўся перапіскай твораў буйнейшага таджыкскага пісьменніка і мысліцеля XIX стагоддзя, аднаго сартыра Ахмадзі Кала, які багата вымываў эмірскія парадкі Бухары. Знаёмства з творами Ахмадзі Кала выкалікала ў Айні цэлы духоўны пераварот. Ён пачынае думаць аб лёсе свайго народа і аб тым, што феадалы-эміры з'яўляюцца не вечны. З матэрыялаў асветы свайму народу ў 1905 годзе Айні ўдзяляе ў стварэнні такіх званых новаметадных школ у Бухары, сам выкладае ў іх і піша падручнікі. Педгагігічна дзейнасць Айні ўзбуджае нянавіць і адрокі эмірскіх заправіў і бухарскага духавенства. Айні ледзь не заплаціўся жыццём: у 1917 годзе ён быў счоны эмірскімі янычарамі і кінуў у турму, дзе быў страшана пабіты палкамі. У кнізе Айні «Вобразы таджыкскай літаратуры» змяшчаюцца фотаздымкі спіны аўтара, спаласаванай катамі. Сяляды зверскага катавання засталіся ў яго на ўсё жыццё. Калі-б не рускія рабочыя чыгуначнай станцыі Катана, якім удалося вырабаць Айні з рук катаў і змясціць у бальніцу, дык будучы буйнейшы таджыкскі пісьменнік і вучоны, напіўна, загінуў-бы.

У пачатку свайго дзейнасці Айні прымае да джадзізізма (рух нацыянальнай

буржуазіі). Але, расказаўшы рэакцыйнасць гэтай пільні і ўсвядоміўшы сваю памылку, ён рашуча парывае з ім. У радзе сваіх твораў, як, напрыклад, у раманах «Дахунда» і «Рабы», Айні ўскрывае антынародную сутнасць джадзізізма і паказвае, як працоўныя масы, лёгка распавідаючы ў джадзідах сваіх ворагаў, гоняць іх праць і згуртоўваюцца пад сцягам Комуністычнай партыі.

З першых дзён рэвалюцыі Айні цвёрда і беспаваротна становіцца на платформу Саветаў і ўключаецца ў будаўніцтва новай, саветскай сацыялістычнай культуры таджыкскага народа.

У гады сацыялістычнага будаўніцтва поўнаццю раскрываецца велізарны талент пісьменніка. Гэтыя гады былі для яго вельмі плодотворнымі.

У 1924-25 гг. сыны дзехкан і самагужынаў, першыя вучні першых таджыкскіх саветскіх школ, чыталі першыя мастацкія творы аб нашым народзе. Гэта былі творы Садрыдзіна Айні. Тэматы першых рэвалюцыйных песень, якія спяваліся тады піонерамі, былі напісаны Айні. Гісторыя таджыкскай саветскай літаратуры пачынаецца з верша Айні, які напісаны ім у 1918 годзе для песні на матыв «Марш свабоды». Ён пачынаецца словамі:

О рабы! Подымайтесь из праха,
Красным знаменем мир озаря!
Сбросьте иго окорства и страха —
Засияла Свободы заря.

У творах Айні адкрылася для нас, можа, упершыню прыгажосць і магутнасць мовы нашага народа, адкрыліся вялікія багаты нашай тысячгадовай літаратуры. Подгор і Гуальор (героі «Дахунда»), якія вырастаюць з свядомых і самазвыярных барацьбітоў супраць старога свету за новае саветскае жыццё, былі і застаюцца любімымі героямі таджыкскай моладзі; яны дапамагалі працоўнаму дзехканству будаваць калгасы, распавядаць сваіх ворагаў і знішчаць іх. У раманах «Рабы», гэтым манументальным творах таджыкскай саветскай літаратуры, Айні паказвае, як у люстэрку, павучальную і хваляючую гісторыю нашага народа больш чым за сто год.

Аповесці і раманы Айні, якія праўдзіва паказваюць змрочнае мінулае, вучаць нашу моладзь гарача любіць саветскую рэвалюцыю, вучаць самазвыярнаму служэнню свайму народу і сацыялістычнай будаўніцтву.

Мастацкая выстаўка

У залах Цэнтральнага дома работнікаў мастацтва СССР вялікім поспехам карыстаецца выстаўка карцін, эскізаў і эцюдаў майстроў рускага жывапісу XVIII і XIX стагоддзяў. Тут прадстаўлена звыш 300 работ.

На выстаўцы экспануюцца карціны, якія

належаць карціннай галерэі Беларускай ССР: «Баярышча» — мастака Макоўскага (1846 — 1920 гг.), «Купальнішчыцы» — мастака Гараўскага (1833 — 1900 гг.), «Італьянскі пейзаж. Рым. 1805 г.» — мастака Матвеева (1758 — 1826 гг.).

Прыцягвае ўвагу глядачоў карціна

Майстэрства пісьменніка-рэаліста Айні найбольш вышні дасягае ў такіх шэдэрах таджыкскай саветскай літаратуры, як «Рабы», «Смерць лівяра» і «Успаміны». Першая і другая кнігі былі ўдасцены Сталінскай прэміі. Майстэрству пісьменніка Айні вучыўся ў вялікай школе рускай рэалістычнай літаратуры. У сваіх артыкулах і выступленнях Айні з любоўю і ўдзячнасцю гаворыць аб вялікім Горкім, як аб сваім настаўніку. «Да рэвалюцыі, — піша ён, — я не ведаў Горкага... Першым яго творами, якія я прачытаў, былі «Маленства», «У людзях», і яны зрабілі на мяне незабыўны ўражанне. Гэтыя першыя творы зрабілі ўплыў на ўсю маю наступную творчую дзейнасць. У аповесцях, аповяданнях Горкага я знайшоў новыя вобразы, на іх навучыўся я ствараць характары. У Горкага навучыўся і выкарыстоўваць у сваіх творах слоўную творчасць народа».

Пад уплывам Горкага створаны лепшыя творы Айні. Вучоба ў Горкага натхніла яго напісаць свае «Успаміны», дзе пісьменнік дае адзіляюча яркія карціны жыцця і побыту ўсіх слабаў грамадства ў дарэвалюцыйнай Бухары, стварае цудоўныя, запамінальныя вобразы людзей з народа.

Айні — заснавальнік таджыкскай саветскай літаратуры — з'яўляецца і сапраўдным наватарам у галіне мовы. У сваіх творах ён бярэ ўсё лепшае, што ёсць у мове старога літаратуры, і спалучае гэта з шырокімі і ўмелым выкарыстаннем багатай жывой мовы народа.

Айні ніколі не замыкаўся ў сценах свайго кабінета. Штодзённую жывую сувязь з народам, з якога вышаў ён сам, Айні падтрымлівае ўсё жыццё. Збіраючы матэрыялы для сваіх твораў, ён не раз аб'ездзіў многія раёны Таджыкістана, Узбекістана, Туркменіі. У доме Айні, у Самаркандзе, часта можна сустрэць сівабородных старых, маладых бабоўнарабаў, настаўнікаў, якія прыляджаюць з рабаў наведваць вялікага пісьменніка, пагаварыць з ім. Сярод вядомых і вучоных, аспірантаў, пісьменнікаў, якія прыносяць яму на кансультацыю свае рукапісы.

Усім сваім жыццём, усеі творчасцю Айні з'яўляецца са сваім народам, заслужыў яго палымную любоў. У дзень яго 75-годдзя мыльня чытаюць нашай краіны і за яе межамі далучаюцца да працоўных Таджыкістана ў пажаданні добрага здароўя, яшчэ многіх год жыцця і плённай работы староўшаму і таленавіцкіму дзеячу таджыкскай саветскай культуры, аднаму з выдатных пісьменнікаў Саюза Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік.

С. УЛУГ-ЗАДЭ.

г. Сталінабад.

Невядомае фота І. Е. Рэпіна

У вялікай іканграфіі аб геніяльным рускім мастаку Ільі Ефімавічу Рэпіне амаль адсутнічаюць фотаздымкі, якія паказвалі-б яго ў так званым «віцэбскім перыяд» (час, калі ён пражываў пад Віцебскам, у сялібе Здраўнева, у 1892—1901 гг.).

Гэты прабел зараз запаўняецца нядаўна знойдзенай і невядомай да гэтага часу фатаграфіяй І. Е. Рэпіна, што зроблена фатографам-мастаком віцеблянінам С. А. Юркоўскім (прыблізна ў 1895 годзе).

На фота ёсць надпіс: «Ільі Ефімавіч Рэпін». На адваротным баку карткі — другі надпіс: «А. Сапунов».

А. Сапунов — аўтар раду кніг па гісторыі Віцебшчыны — часта сустракаўся з Рэпіным. Ён зацкаваў Рэпіна расказаць аб барацьбе віцеблян у XVII стагоддзі супраць стаўленіка Ватыкана — злейшага ворага беларускага народа Юсафата Кунцавіча. Як вядома, Рэпін напісаў у 1893 г. эскіс іх гэтую тэму.

С. ПАЛЕС.

Гастролі Смаленскага тэатра ў Бабруйску

Спектаклем «Атэла» па п'есе Шэкспіра закончылі гастролі Смаленскага абласнога тэатра драмы ў Бабруйску. Больш 70 спектакляў паказваў тэатр у абласным цэнтры, па радзінных краях і ў раёнах вобласці. Былі пастанавлены спектаклі «Заўтра будзе нашым», «Дзяўчаты-красуні», «Беспасяечніца», «Платон Крэчат», «Атэла», «Пад залатым арлом» і др.

На закрыцці гастролі адбылася творчая сустрэча калектыва тэатра з калгаснікамі калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна. З прывітанай прамовай ад імя калектыва выступіла дэпутат Смаленскага райсавета артыстка т. Нікалаева.

Калгаснікі праглядзелі спектакль «Атэла».

Абласны гляд мастацкай самадзейнасці

У Маладзечна праведзены абласны гляд харавых, танцавальных, драматычных і струнных калектываў.

У звыклым канцэрце выступілі гурткі і салісты Маладзечнскага, Вілейскага, Іўеўскага, Радашковіцкага і Ашмянскага Дамов культуры.

Асабліва цікавай была танцавальная праграма. Былі выкананы масавыя танцы «Дзявочы харавод», «Калгасны вечарнік», «Чыская полька» і іншыя.

Цяпер калектывы мастацкай самадзейнасці ўключыліся ў агітбрыгады па абслугоўванню калгаснікаў у час вяснянай зямлі.

О. ДЫГАЙЛА.

г. Маладзечна.

Выязныя тастаноўкі

Калектыв тэатра імя Якуба Коласа часта паказвае свае тастаноўкі ў сінатрыі ВЦСПС «Летцы» (Віцебская вобласць).

За апошні час тут пастанавлены спектаклі «Раскіданае гняздо» Яні Купалы, «Лес» Астроўскага, «Вяселле Крэчынскага» Сухавы-Кабяліна і другія.

Л. ВЫСОЦКІ.

Віцебская вобласць.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯў

„Забытыя спектаклі“

Народны артыст БССР Ул. Уладзімірчыц у лісьце ў рэдакцыю нашай газеты (№ 14 ад 4 красавіка г. г.) узняў пытанне аб аднаўленні спектакляў, якія ў свой час ішлі на сцэне тэатра імя Я. Купалы, але цяпер чамусьці не паказваюцца глядачу.

Намеснік старшыні Камітэта па справах мастацтва пры Саўеце Міністраў БССР т. Парватаў паведаміў у рэдакцыю, што ў адказ на лісьце «Забытыя спектаклі» прыняты наступныя меры. Спектакль «Апошні» па п'есе М. Горкага адноўлены і ідзе на сцэне тэатра, Цяпер аднаўляецца спектакль «Таленты і пакомнікі» па п'есе А. Астроўскага.

У творчых Саюзах кампазітараў і мастакоў

XIX з'езд Комуністычнай партыі паставіў перад дзеячамі саветскай культуры заданні велізарнай важнасці. У дакладзе Г. М. Маленкова была падкрэслена выключная роля сацыялістычнага мастацтва ў камуністычным выхаванні працоўных, неабходнасць рашуча змяніць супрацьшэрацкі ў мастацкіх творах, за далейшае павышэнне іх ідэйнасці і майстэрства.

Пытанню аб тым, як вырашалася гэта задача ў творчых Саюзах рэспублікі, былі прысвечаны агульныя сходы кампазітараў і мастакоў горада Мінска.

Узняць прафесійнае майстэрства

У дакладзе Я. Ціцюка на сходы кампазітараў было адзначана, што за апошні час кампазітары творча актывізаваліся. Напісаны ўдала сімфонічная паэма Ул. Алоўнікава «Партызанская быль» і яго харавыя песні, траіца сімфонія М. Аладова, новая кантата аб Сталіне А. Багатырова, харавыя песні і п'есы для аркестра народных інструментаў М. Чуркіна, Д. Камініска і іншыя.

Аднак яшчэ невысокі ідэйны ўзровень многіх твораў, адсутнічае належнае прафесійнае майстэрства, заняпадныя такія важныя жанры, як опера.

Секцыя музыкантаўства (кіраўнік Г. Ціцюка) не дапамагае кампазітарам у павышэнні майстэрства, разгортванні творчых імпульсаў па актуальных праблемах развіцця беларускай музыкі. Некаторыя крытыкі (М. Шырэн) на працягу некалькіх год чамусьці зусім не выступаюць у друк.

Дакладчык закрываў творчыя праблемы — аб тыповым, аб народнасці, але гаварыў пра гэта вельмі агульна, без канкрэтнага разгляду твораў.

Б. Смольскі (Камітэт па справах мастацтва пры Саўеце Міністраў БССР) інфармаваў сходы аб плане дзяржаўнага заказа на новыя оперы, балеты, творы аратарыяльна-кантатнага жанра, сімфоніі, калыяльна-інструментальную камерную музыку.

У сваім выступленні дырэктар філармоніі П. Левашоў адзначыў, што ў дакладзе адсутнічае канкрэтны размовы аб сімфоніях, песнях і камерных п'есах, якія не ўдаліся беларускім кампазітарам. Нічога поўнага не сказана аб якасці і майстэрстве гэтых твораў.

Станоўча апаніраўшы паэму «Партызанская быль», тав. Левашоў спыніўся на хібах беларускай музыкі. Траіца сімфонія М. Аладова, на думку Левашова, не мае скраднай яснай музычнай думкі. Гэтую твору, які і чацвертай сімфоніі Р. Пушкіна, уладзіва бесканфліктнасць. Слабая па сьваім майстэрству і апошняя сімфонія Я. Ціцюкага.

На нізкім узроўні напісаны п'есы беларускіх кампазітараў для аркестра народных інструментаў. Сапраўднае прызнанне ў слухачоў атрымалі толькі даўно напісаныя сімфонета М. Чуркіна і сцяночная увертюра Д. Камініскага.

У выступленнях значная ўвага была аддадзена оперна-балетнаму жанру.

Народны артыст рэспублікі І. Балочні і піяніст А. Жэмер крытыкавалі Камітэт па справах мастацтва за збыткавасць да опер «Андрэй Касцёна», «Надзея Дурана», «Машэка», якія ні разу не былі паказаны ў сур'ёзным канцэртным выкананні. Таму аб гэтых операх у музычнай грамадскай рэспублікі яшчэ няма яснай думкі. Не зразумела, чаму неадпрадавана і больш не паказваецца глядачам опера «Кастусь Каліноўскі». Такое бездаказнае стаўленне да беларускай оперы выкалікала глыбокае незадавальненне кампазітараў і нежаданне многіх з іх працаваць у гэтым жанры. Не праўдзіва сапраўдных клопатаў і аб напісанні новых оперных лібрэтаў.

Гаворачы аб стварэнні здаровай творчай атмасферы ў Саюзе кампазітараў, аб ліквідацы праяў групаўшчыны, Ул. Алоўнікаў адначасова заставіў увагу на неабходнасці рашуча ўзняць кампазітарскае майстэрства. З гэтай маты ў Саюзе арганізацыя семінары па аркестроўцы, паліфоніі, харавой літаратуры, музычнай драматургіі і музычнай форме пры ўдзеле высокакваліфікаваных маскоўскіх і ленынградскіх музыкантаў.

Партыйная арганізацыя Саюза кампазітараў прымае меры да ўсталявання пастаянай сувязі з беларускімі пісьменнікамі ў напісанні новых опер, песень і праграмыных музычных твораў.

Р. Шырма, П. Падкавыраў, артысты Дзяржаўнага хора Ф. Шпілёна і Г. Чуменна расказалі аб выключнай патрабавальнасці саветскага слухача да сучасных харавых песень. Артысты хора крытыкавалі недасканаласць апрацовак народных песень беларускімі кампазітарамі.

Слушныя думкі аб тэках для песень выказалі Р. Шырма і Л. Мухарынская.

Іны дакаралі беларускіх кампазітараў за нясмялее скарыстанне багатай пазой Яні Купалы, Якуба Коласа, лірычных вершаў маладзейшых паэтаў.

Сход вызначыў меры па далейшай актывізацыі кампазітараў.

Палепшыць работу Саюза мастакоў

Агульны сход мастакоў горада Мінска заслухаў даклад А. Бембеля аб выніках арганізацыйна-творчай работы Саюза саветскіх мастакоў за мінулы перыяд і задачах на 1953 год.

У абмеркаванні даклада прынялі ўдзел мастакі З. Агур, І. Ахрэмчык, Я. Зайцаў, А. Глебаў, В. Волнаў, В. Цвірна, К. Насмачоў, З. Паўлюскі, Л. Кроль, Н. Туроўнікаў, А. Гугель, А. Шыбнёў, Л. Лейтман, С. Селіханаў, старшыня Камітэта па справах мастацтва пры Саўеце Міністраў БССР П. Лютаровіч і другія.

З даклада і выступленняў высветлялася, што за апошні час з'явіліся новыя жыццёвыя, скульптурныя і графічныя творы, якія сведчаць аб палепшэнні ідэйнага зместу выяўленчага мастацтва рэспублікі, аб уладкаванні прафесійнага майстэрства і ўзроставай актывінасці беларускіх мастакоў.

Аднак выяўленчае мастацтва рэспублікі адстае яшчэ ад задач, якія наставлены перад саветскім мастацтвам XIX з'ездам партыі.

Сярод новых карцін — многа твораў недасканалых, незаконачаных, смірх і проста шэрых. Да ліку такіх твораў належыць, напрыклад, жанравы кампазіцыя Х. Ліфіцка «На мінескім тонксонкуном камбінаце». Аўтару не ўдаліся вобразы рабочых камбіната. Фігуры сталанавак аднастайныя, шэрыя і бледныя. Неправільны сюжэт карціны. Аднак твор быў ухвалены да паказу ў Маскве ў неаконачаным выглядзе.

Было адзначана, што праўленне Саюза не арганізавала мастакоў на выкананне тэматычнага плана выставкі і асабліва рэзалеа, які прысвечаны сацыялістычнай працы, дабраўту рабочых і калгаснікаў рэспублікі, будоўлям камунізма. Мала закончаных работ аб наватарах сацыялістычнай індустрыі і сельскай гаспадаркі, аб новым Мінску, якіх, жыццёва праўдзівых жанравых кампазіцый, сатырычных палатнаў, мастацкіх плакатаў.

Таму — барацьба за мір, дружба паміж саветскім народам і народамі вялікага Кітая і краін народнай дэмакратыі — не занялі яшчэ прыкметнага месца ў творчасці нашых мастакоў.

У некаторых работах адчуваецца схематычнасць вобразаў, слабая распрацоўка сюжэта, невыразны малюнак, беднасць коларовай гамы, няма дастаткова эцюднага матэрыялу.

Было справядліва адзначана, што ўсё гэта з'яўляецца вынікам адсутнасці сапраўднай творчай атмасферы ў Саюзе мастакоў, пазнаваецца і зладжанасці ў рабоце праўлення, прэзідыума і партыйнай арганізацыі.

Праўленне Саюза, па сутнасці, апынулася ў ролі староўшны назіральніка, а не кіраўніка ўсёй работай мастакоў сталіцы і асабліва абласных цэнтраў.

За ўвесь перыяд праўлення не абмеркавала ніводнай новай работы, не арганізавала дзеловай творчай размовы ў секцыях, якія бяздзейнічаюць, ігнаруюцца думка саветскага глядача аб новых творах.

Старшыня праўлення А. Бембеля стаў на шлях грубога адміністравання, заняўшыся калегіяльнасцю пры вырашэнні творчых пытанняў. Такім чынам у Саюзе фактычна стварылася атмасфера заціску крытыкі.

Прэзідыум і яго старшыня ігнаравалі і крытычны выступленні рэспубліканскага друку ў адрас праўлення Саюза.

Удзельнікі сходу адзначылі, што ў дакладзе А. Бембеля не былі наставлены сур'ёзны творчы пытанні, адсутнічала сапраўдная крытыка і самакрытыка.

Разга гаворачы пра буйнейшыя недахопы ў рабоце праўлення Саюза, мастакі зусім слухна патрабавалі карэнай перабудовы ўсёй яго работы.

У верасні гэтага года павінна быць адкрыта рэспубліканская выстаўка выяўленчага мастацтва. Час, які застаецца адкрыцця выстаўкі, павінен быць скарыстаны для камандзіровак на новабудоўлі камунізма, для напісання новых пейзажаў індустрыяльна-калгаснай Беларусі, для дапрацоўкі новых работ.

Сход прыняў рашэнне, у якой вызначаны меры па палепшэнню ўсёй дзейнасці Саюза ў адпаведнасці з дырэктывамі XIX з'езда Комуністычнай партыі Саветскага Саюза.

Партрэт героя

(Заначанне).

аказваецца, што Гайна — вельмі жвавая і шумлівая жанчына, якую ні пры якіх акалічнасцях нельга параўноўваць са статуяй.

У другім месцы мы чытаем, як да Машы прыбегла работніца фермы комсамолка Гапа Лескавец са скаржы на Шаройку, які забраў з фермы чывера гусяў і лепшае парасё. Вось як апісваецца яе прыход:

«Нізенькая таўстая Гапа качалася па пакоі, як футбольны мяч, і абурана страчыла (гаварыла. — Т. Х.), нібы з куля-мэта».

Надобную сцэнку немагчыма ўявіць чытачу, нават калі ў яго і досыць развітай фантазія.

Аб радзе герояў гаворыцца агульнымі, малазначымі словамі: «Патру ішоў пяцнаццаты год, але быў ён рослы і дужы». Саканітаў — «высокі, стройны». Насця «у чырвоным кашуку, у белай хустачцы здаблел вылучалася сярод дзвючак і свайго пастоянці і свайго жвавага, і сваім срыгтам у рабоце». «— Амяляны Дзілісавіч — чалавек гаспадарлівы, — сказала Мар'я Ахрэмчык, шырактварая жанчына».

Рысы партрэта выяўляюцца не толькі ў непасрэдным і сабраным апісанні яго аўтарам у пэўным месцы. Іны павінны быць пазазаны і ў аўтарскіх рэмарках да дыялогаў, пры апісанні душынага стану героя, які (стан) так ці інакш адбіваецца і на твары чалавека і на яго знешніх паводзінах.

У жніцці не цяжка заўважыць, як змяняецца чалавек у радасці, у горы, у хваляванні, у трывозе, якім ён выглядае ў час спрэчкі, або выступаючы, скажам, з прамовай. А ў іншым творах мы можам